

УДК 001.891.34:338.242

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE ESTABLISHMENT OF AN EFFECTIVE SYSTEM OF MANAGEMENT OF THE PROCESS OF INTELLECTUALIZATION AT THE ENTERPRISE**МЕТОДОЛОГІЧНИ ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ****Khavrova K.S./ Хаврова К.С.***s.e.s., as.prof. / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-9376-0700

*Donetsk National University of Economics and Trade named after Mikhail Tugan-Baranovsky,**Kryvyi Rih, Tram 16, 50005**Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Кривий Ріг, Трамвайна 16, 50005*

Анотація: в роботі на основі проведених досліджень графічно інтерпретовані підходи щодо визначення поняття «ефективність управління»; дослідження існуючих систем управління процесом інтелектуалізації діяльності підприємства дозволило розробити загальні критерії ефективності системи управління процесом інтелектуалізації на підприємстві

Ключові слова: ефективність управління; система управління; процес інтелектуалізації; критерії ефективності

Вступ. Об'єктивною необхідністю подолання кризових явищ у національній економіці, рішення проблем формування механізмів, спрямованих на удосконалення внутрішнього стану підприємства й потребуючих безупинного пошуку нових форм і методів господарювання, відповідних організаційних структур є пошук ефективної системи управління процесом інтелектуалізації на підприємстві.

Деякі з цих проблем у різній мірі враховуються в процесі організації, контролю, планування господарської діяльності підприємства. Однак комплексний, інтегрований підхід до управління процесом інтелектуалізації в системі стратегічного розвитку підприємства дотепер не одержав достатнього теоретичного й практичного обґрунтування.

Вивчення економічної літератури показало, що різні аспекти інтелектуалізації діяльності розглядалися в багатьох працях [1,2,8]. Однак більшість вчених розглядає процес інтелектуалізацією окремо від процесів розвитку підприємства.

Основний текст. В ринковій економіці інтелектуалізація діяльності повинно означати створення єдиної, раціональної, чітко та безперервно функціонуючої системи з певними цільовими установками та взаємопов'язаними елементами. Сам по собі процес інтелектуалізації діяльності є важливою складовою всього процесу управління на підприємстві, а основні його елементи будуть визначатися функціями, що виконує система управління процесом управління інтелектуалізацією діяльності .

Як вже зазначалося, в сучасному періоді управління інтелектуалізацією як єдиного процесу, який визначав би усю політику підприємства не існує.

Створення систем управління процесом інтелектуалізації в сучасних умовах перебуває на тому рівні, коли керівники підприємств та економісти вже усвідомили цінність інтелектуалізації діяльності, але ще не мають достатніх знань у цій сфері, що обумовлено недостатністю відповідної теоретичної бази для розробки та впровадження ефективної системи управління процесом інтелектуалізації підприємства. Ринкова система господарювання підприємств, яка формується в Україні, обумовлює зміну форм та критеріїв управління процесом інтелектуалізації підприємства.

В свою чергу, саме управління може бути як ефективним, так і неефективним. При цьому управління ефективністю – багатогранна проблема, яка допускає можливість використання різних підходів та концепцій. Тому, діяльність підприємств повинна бути спрямована на підвищення його ефективності, яка полягає у виборі найбільш оптимального підходу, що відповідає умовам функціонування підприємства та не порушує загальної концепції управління.

Всебічний аналіз існуючих підходів до визначення поняття «ефективність управління» дало змогу графічно інтерпретувати підходи щодо її визначення (рис.1).

Рисунок 1 – Графічне інтерпретування підходів щодо визначення поняття «ефективність управління»

Джерело: складено автором на основі [3-5,8]

Набуття конкурентних переваг як основи розвитку підприємства на сучасному етапі поглиблення ринкових перетворень потребує ефективного використання всього потенціалу підприємства.

Державний стандарт України, гармонізований до ISO 9000:2000, передбачає застосування до ефективності процесно-системного підходу, суть якого полягає у використанні системи ідентифікованих процесів при правлінні підприємствами. «Бажаного результату досягають ефективніше, якщо діяльністю та пов'язаними з нею ресурсами управляють як процесом» [6]. У зв'язку з цим конструктивним стає питання застосування процесно-системного підходу в управлінні системою.

Управління ефективністю необхідно розглядати як систему, яка складається з визначеної кількості елементів, а досягти успіху вона може лише за умов скоординованих дій її основних складових, вірно вибраних методів управління, системи управління ефективністю.

Ефективна система управління процесом інтелектуалізації на підприємстві сприяє забезпеченню досягнення цілей підприємства, досягненню стійких конкурентних переваг та інноваційному розвитку.

Таким чином, при формуванні системи ефективного управління процесом інтелектуалізації на підприємстві необхідно враховувати особливості цього процесу, як економічної категорії. По-перше, це динамізм, тобто, процес інтелектуалізації постійно рухається та змінюється. Так, у ринкових умовах постійно змінюються активність персоналу, інноваційні розробки тощо. Тому процес інтелектуалізації у статистиці розглядаються дуже умовно і без відображення їхнього рівня у реальному житті.

По-друге, процес інтелектуалізації діяльності на підприємстві потребує застосування широкого спектра прийомів та методів в управлінні ним, що ускладняється відсутністю абсолютно точних методів виміру. Важливу роль відіграє й та обставина, що інтелектуалізація діяльності впливає на економічний результат діяльності підприємства

Дослідження сутності інтелектуалізації діяльності підприємства дозволило розробити загальні критерії ефективності системи управління процесом інтелектуалізації на підприємстві та графічно їх інтерпретувати на рис.2.

Враховуючи приведені критерії ефективності системи управління процесом інтелектуалізації на підприємстві можна сформулювати ряд вимог до формування системи управління ними, що будуть визначатися особливостями практичної діяльності підприємства.

Висновки. Враховуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що використання критеріїв управління процесом інтелектуалізації на підприємстві створює основу високих темпів розвитку підприємства, досягнення необхідних кінцевих результатів його господарської діяльності та постійного росту його ринкової вартості. Їх перелік може бути розширений, проте без врахування розглянутих критеріїв не можливо розраховувати на створення ефективної системи управління процесом інтелектуалізації діяльності на підприємстві.

Рисунок 2 – Систематизація різних підходів щодо основних критеріїв управління процесом інтелектуалізації на підприємстві

Джерело: складено автором за [1,2,8]

Література:

1. Ахтямов М.К., Кузнецова Н.А., Саакова Л.В. Интеллектуализация предпринимательства как объективная закономерность развития экономики знаний // Российское предпринимательство. — 2011. — № 4 Вып. 2 (182). — С. 16-24.
2. Бережнов Г.В. Интеллектуализация деятельности предприятия // Креативная экономика. - 2007. - № 2 (2). - С. 84-91
3. Габор С.С. Ефективність як економічна категорія / С.С. Габор, В.С. Габор // Інноваційна економіка. – 2012. – № 7. - С. 14–17.
4. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України :

монографія / А.В. Куценко. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – 205 с

5. Рябкова О.В. Сутність результативності та ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс] / О.В. Рябкова. – Режим доступу : [http://mev-](http://mev-hnu.com/load/2013/7_konkurentnij_potencial_pidpriemstva_metodi_ta_mekhanizmi_pidvishhennja/37-1-0-246)

[hnu.com/load/2013/7_konkurentnij_potencial_pidpriemstva_metodi_ta_mekhanizmi_pidvishhennja/37-1-0-246](http://mev-hnu.com/load/2013/7_konkurentnij_potencial_pidpriemstva_metodi_ta_mekhanizmi_pidvishhennja/37-1-0-246).

6. Системи управління якістю. Вимоги : ДСТУ ISO 9001-2001. – [Чинний від 2001-06-27]. – К. : Держстандарт України, 2001. – 25 с. – (Національні стандарти України)

7. Файоль А. Управление – это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тэйлор, Г. Форд. – М.: Республика, 1992. – 351 с.

8. Цыганов В.В., Бородин В.А., Шишкин Г.Б. Интеллектуальное предприятие: механизмы овладения капиталом и властью (теория и практика управления эволюцией предприятия). – М.: Университетская книга, 2004. – С. 24-26

References:

1. Akhtiamov, M.K., Kuznetsova, N.A. & Saakova L.V. (2011) Yntellektualyzatsiya predprynymatelstva kak obektyvnaia zakonomernost razvytyia ekonomyky znanyi [Intellectualization of entrepreneurship as an objective law of the development of the knowledge economy] Russian Entrepreneurship, 4, 2 (182), 16-24 [in Russian]

2. Berezhnov H.V. (2007)/ Yntellektualyzatsiya deiatelnosti predpriyatiya [Intellectualization of enterprise activities] Creative economics, 2 (2), 84-91 [in Russian]

3. Habor S.S. (2007)/ Efektyvnist yak ekonomichna katehoriya [Efficiency as an economic category] Innovative economics, 7, 14-17 [in Ukrainian]

4. Kutsenko A.V. (2008) Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm upravlinnya efektyvnisty diyal'nosti pidpryyemstv spozhyvchoyi kooperatsiyi Ukrayiny [Organizational and Economic Mechanism for Managing the Efficiency of the Enterprises of Consumer Cooperatives in Ukraine], Poltava: RVV PUSKU [in Ukrainian]

5. Ryabkova O.V. Sutnist rezultatyvnosti ta efektyvnosti diyal'nosti pidpryyemstva [The essence of the effectiveness and efficiency of the enterprise], Retrieved from http://mev-hnu.com/load/2013/7_konkurentnij_potencial_pidpriemstva_metodi_ta_mekhanizmi_pidvishhennja/37-1-0-246.

6. Systemy upravlinnia yakistiu. Vymohy [Quality Management Systems. Requirements]. (2001). DSTU ISO 9001-2001 from 27th June 2001. Kyiv: Derzhstandart Ukraine [in Ukrainian].

7. Faiol A., Emerson G., Taylor F. & H. Ford (1992). Upravleniye – eto nauka i iskusstvo [Management is a science and an art], M.: Republic [in Russian]

8. Tsyhanov, V.V., Borodyn, V.A. & Shyshkyn, H.B. (2004) Intellectual enterprise: mechanisms for mastering capital and power (theory and practice of managing the evolution of an enterprise)– M.: Unyversytetskaia knyha, 24-26 [in Russian]

Abstract. *In the modern period of intellectualization management as a single process, which would determine all enterprise policies do not exist. The creation of systems for managing the intellectualization process in modern conditions is at a level where business leaders and economists have already realized the value of intellectualization of activities, but do not yet have sufficient knowledge in this area due to the lack of a corresponding theoretical basis for the development and implementation of an effective system for managing the enterprise intellectualization process. Therefore, in the work based on the research conducted graphically interpreted approaches to define the concept of "management efficiency". They include: process approach, system approach, target approach and process-oriented approach.*

The research of existing systems of management of the process of intellectualization of the enterprise activity allowed to develop general criteria of the efficiency of the management system of the process of intellectualization in the enterprise, which form the basis of high rates of enterprise development, achieve the necessary final results of its economic activity and the constant growth of its market value. Their list can be expanded, but without taking into account the criteria considered it is impossible to rely on creating an effective system for managing the process of intellectualization of activities in the enterprise.

Key words: *efficiency of management; management system; the process of intellectualization; performance criteria*